

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Beaty Miničovej a členiek senátu JUDr. Ivany Izakovičovej a JUDr. Ľubomíry Kúdelovej, v právnej veci žalobcu: **K., spol. s r. o., B.**, IČO: X., zastúpený advokátom JUDr. J. V., A., proti žalovanému: **S., s. r. o, M.** IČO: X., o **zaplatenie 12 311,58 Eur s prísl. (370 898,60 Sk)**, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 8. júla 2010 č. 1 Cob 346/2009-95, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie žalovaného **z a m i e t a .**

Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Bratislava II. rozsudkom zo dňa 30. 04. 2009 č. k. 54 Cb 51/08-73 návrh žalobcu v celom rozsahu zamietol a uložil povinnosť žalobcovi zaplatiť žalovanému náhradu trov konania 738,50 Eur. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že zmluvou o odplatnom postúpení pohľadávok zo dňa 27. 04. 2006 postupca Ing A. I. – Osobitný správca konkurznej podstaty pre správu a predaj pohľadávok úpadcu H., a. s. v konkurze, postúpil žalobcovi pohľadávky špecifikované v prílohe č. 2. Žalobca listom zo dňa 07. 12. 2006 vyzval žalovaného na zaplatenie dlžnej čiastky vo výške 811 609,30 Sk a ďalším listom zo dňa 18. 09. 2007 vyzval žalovaného na zaplatenie vyúčtovaných úrokov z omeškania v sume 573 077,40 Sk. Žalovaný v odpore proti v konaní vydanému platobnému rozkazu namietol

premlčanie uplatnených úrokov z omeškania, nakoľko splatnosť úrokov nastala spolu so splatnosťou istiny. Rozhodnutie súd prvého stupňa odôvodnil tým, že „úrokový“ právny vzťah môže vzniknúť len vtedy, ak bol medzi účastníkmi (platne) založený hlavný peňažný záväzkový právny vzťah. V dôsledku omeškania dlžníka nevzniká medzi účastníkmi nový (ďalší) záväzkový právny vzťah. Ak teda vznikne dlžníkovi povinnosť zaplatiť veriteľovi úroky z omeškania, dochádza tým k zmene v obsahu práv veriteľa a povinností dlžníka, inak povedané k zmene v obsahu záväzkového právneho vzťahu spočívajúcej v tom, že okrem povinnosti splniť záväzok hlavný je dlžník povinný splniť tiež záväzok vedľajší (akcesorický). Povinnosť platiť úroky z omeškania nemôže trvať dlhšie, než trvá záväzok hlavný. Splnením dlhu (záväzku) alebo jeho zánikom z iného dôvodu zaniká (končí) tiež povinnosť platiť úroky z omeškania ako vedľajší záväzkový právny vzťah. Ak dôjde k premlčaniu hlavného záväzkového právneho vzťahu, nemôže sa takýto právny následok nevzťahovať na záväzok vedľajší (akcesorický). Splatnosť faktúr, z ktorých žalobca požaduje úrok z omeškania, je od 30. 03. 2001 do 07. 11. 2001, pričom návrh na súd prvého stupňa bol podaný dňa 12. 10. 2007. Keďže žalovaný namietol premlčanie, súd prvého stupňa právo na úrok z omeškania nepriznal, a preto návrh ako nedôvodný zamietol. O trovách konania súd prvého stupňa rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p., a žalovanému priznal právo na ich náhradu v sume 738,50 EUR (zaplatený súdny poplatok za odpor v sume 22 248,-- Sk).

Na odvolanie žalobcu proti rozsudku súdu prvého stupňa Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že uložil povinnosť žalovanému zaplatiť žalobcovi úrok z omeškania 11% ročne z jednotlivých fakturovaných súm za obdobie od 12. 10. 2003 až do 28. 12. 2005 a vo zvyšku žalobu zamietol. Nepriznal účastníkom právo na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že predmetom konania je uplatnený nárok na zaplatenie úroku z omeškania každej faktúry vo výške 11% ročne, ktorý žalobca vyúčtoval ku dňu spísania žaloby, t. j. k 08.10.2007. Žaloba bola podaná dňa 12. 10. 2007, a teda všetky nároky žalobcu vzniknuté pred 12. 10. 2003 sú premlčané, nakoľko premlčacia doba je podľa ust. § 397 Obch. zákonníka 4 roky. Predmetom sporu je posúdenie premlčania nároku na zaplatenie úroku z omeškania v spojení s premlčaním istiny, z ktorej tento nárok vznikol. Istina podľa každej faktúry sa premlčala osobitne uplynutím 4 rokov od jej splatnosti, teda v priebehu roku 2005. Podľa názoru odvolacieho súdu právo na zaplatenie úroku z omeškania je právom, ktoré sa

premlčuje za každý deň samostatne, pričom nemusí byť uplatnené za celé obdobie omeškania. Premlčanie úrokov môže plynúť samostatne, avšak v prípade námietky premlčania, týkajúcej sa istiny, ktorú v danej veci úspešne uplatnil žalovaný, možno priznať úroky z omeškania len do okamihu, ku ktorému sa premlčala istina. Z uvedeného teda vyplýva, že nárok žalobcu na zaplatenie úroku z omeškania je dôvodný len od 12. 10. 2003, keď v tom čase bola istina z každej faktúry ešte uplatniteľná a vymáhateľná na súde. Keďže istina, resp. jej zostatok sa premlčal osobitne uplynutím premlčacej štvorročnej doby od splatnosti každej faktúry, odvolací súd dospel k názoru, že do uplynutia premlčania istiny (z každej faktúry) je žaloba čiastočne dôvodná, a preto osobitne podľa každej faktúry určil dobu, po ktorú vznikol žalobcovi nárok na zaplatenie úroku z omeškania tak, ako je uvedené vo výrokovej časti rozsudku. Vo zvyšnej časti bol nárok žalobcu nedôvodný pre jeho premlčanie, ktorého sa žalovaný dovolal. O výške úroku odvolací súd rozhodol podľa ust. § 369 ods. 1 v spojení s ust. § 502 ods. 1 Obch. zákonníka v znení účinnom v čase vzniku omeškania, ktoré určil vo výške 11% ročne podľa priemerných úrokov bánk v roku 2001. O trovách konania súd rozhodol podľa § 224 ods. 2 O. s. p. v spojení s ust. § 142 ods. 2 O. s. p. a s poukazom na čiastočný úspech každého z účastníkov v konaní, nepriznal žiadnemu z nich náhradu trov prvostupňového ani odvolacieho konania.

Žalovaný podal v zákonnej lehote proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie. Jeho prípustnosť odôvodnil ust. § 238 ods. 1 O. s. p. a ust. § 241 ods. 2 písmeno c/ O. s. p. a navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že potvrdí rozsudok súdu prvého stupňa.

Svoje dovolanie odôvodnil tým, že odvolací súd správne aplikoval dotknuté príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka, najmä § 121 ods. 3 a § 100 ods. 2, ktoré majú rozhodujúci význam pre posúdenie sporu, avšak nesprávne ich vyložil. V dovolaní uviedol, že povinnosť dlžníka zaplatiť úroky z omeškania je jedným z právnych následkov omeškania so splnením peňažného dlhu (záväzku) a spočíva v tom, že dlžník musí veriteľovi zaplatiť okrem vlastného plnenia (istiny) tiež stanovené percento z tej časti peňažného dlhu (záväzku), s ktorým je v omeškaní. V dôsledku omeškania dlžníka nevzniká medzi účastníkmi nový (ďalší) záväzkovo právny vzťah; ak teda vznikne dlžníkovi povinnosť zaplatiť veriteľovi úroky z omeškania, dochádza tým k zmene v obsahu záväzkového právneho vzťahu

spočívajúcej v tom, že okrem povinnosti splniť hlavný záväzok, je dlžník povinný splniť tiež vedľajší (akcesorický) záväzok. Povinnosť platiť úroky z omeškania nemôže trvať dlhšie, ako trvá hlavný záväzok. Splnením dlhu (záväzku) alebo jeho zánikom z iného dôvodu zaniká tiež povinnosť platiť úroky z omeškania ako vedľajší (akcesorický) vzťah. Ak dôjde k premlčaniu hlavného záväzkového právneho vzťahu, nemôže sa takýto právny následok uplynutia času nevzťahovať k vedľajšiemu záväzku, preto s názorom odvolacieho súdu, podľa ktorého úroky z omeškania sa premlčujú samostatne, nie je možné súhlasiť. Odvolací súd týmto svojim názorom prakticky vyvodil záver, že za každý ďalší deň omeškania vzniká veriteľovi nové právo na úrok z omeškania, čím vo svojom dôsledku (v rozpore so zákonom) popiera, že by povinnosť platiť úroky z omeškania ako právny následok omeškania dlžníka so splnením záväzku bola príslušenstvom pohľadávky tomu zodpovedajúcemu záväzku a že by táto povinnosť platiť úroky z omeškania predstavovala vedľajší (akcesorický) záväzkový právny vzťah. Takýto názor odvolacieho súdu, resp. žalobcu by nutne musel mať za následok vznik novej kategórie „nepremlčateľných práv“, v ktorej by bol dlžník donucovaný prostredníctvom nikdy nepremlčateľných úrokov z omeškania k splneniu istiny pohľadávky, hoci už došlo k jej premlčaniu, a že takýto následok by bol nepochybne právne absurdný. Žalovaný má za to, že premlčaním istiny pohľadávky žalobcu sa premlčalo aj jeho príslušenstvo.

Žalobca sa k podanému dovolaniu žalovaného nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) preskúmal dovolanie žalovaného a zistil, že je podľa § 238 ods. 1 O. s. p. prípustné, bolo podané v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O. s. p.) a spĺňa ostatné náležitosti podľa § 241 ods. 1 O. s. p. Žalovaný poveril zastupovaním v konaní zamestnanca JUDr. M. J. na zastupovanie v dovolacom konaní písomne podaným poverením zo dňa 21. 05. 2009. Z uvedeného vyplýva, že podmienka zastúpenia žalobcu v zmysle ust. § 241 ods. 1 O. s. p. bola splnená. Dovolanie preskúmal v zmysle ust. § 242 O. s. p., bez nariadenia pojednávania podľa ust. § 243a ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného nie je dôvodné.

Podľa ust. § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu upravuje ustanovenie § 237 a § 238 O. s. p.

Podľa ust. § 238 ods. 1 O. s. p. dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

Keďže odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa čiastočne zmenil, je dovolanie v tejto časti prípustné.

Predmetom dovolacieho konania je vyriešenie otázky premlčania nároku na zaplatenie úroku z omeškania, ak nezaplatená istina, z ktorej je uplatnený úrok z omeškania, je premlčaná.

Podľa ust. § 393 ods. 1 Obch. zák. pri právach vzniknutých z porušenia povinnosti začína premlčacia doba plynúť dňom, keď bola povinnosť porušená, ak nie je pre premlčanie niektorých týchto práv ustanovená osobitná úprava.

Podľa ust. § 397 Obch. zák., ak zákon neustanovuje pre jednotlivé práva inak, je premlčacia doba štyri roky.

Podľa ust. § 121 ods. 1, 3 Obč. zák. príslušenstvom veci sú veci, ktoré patria vlastníkovi hlavnej veci a sú ním určené na to, aby sa s hlavnou vecou trvale užívali. Príslušenstvom pohľadávky sú úroky, úroky z omeškania, poplatok z omeškania a náklady spojené s jej uplatnením.

V konaní nebolo sporným medzi účastníkmi konania, že nezaplatená časť istiny, predstavujúca cenu dodaných stavebných prác podľa jednotlivých vyúčtovaní faktúrami sa premlčala uplynutím štyroch rokov od splatnosti jednotlivých faktúr osobitne v priebehu roku 2005. Žaloba na uplatnenie zaplatenia úrokov z omeškania z jednotlivých vyúčtovaných faktúr bola žalobcom podaná dňa 12. 10. 2007. Taktiež nebolo v konaní sporným, že vzťah medzi účastníkmi sa riadi ustanoveniami Obchodného zákonníka. Podľa názoru súdu prvého stupňa vzhľadom na charakter úroku z omeškania ako vedľajšieho, akcesorického

záväzkového právneho vzťahu premlčanie uplatneného nároku na zaplatenie úroku z omeškania nastalo premlčaním hlavného záväzkového právneho vzťahu v roku 2005. Ak si žalobca nárok na zaplatenie úroku z omeškania uplatnil žalobou v roku 2007, jeho právo je na námietku žalovaného premlčané a nemožno toto právo s úspechom uplatniť na súde. Odvolací súd považuje právo na zaplatenie úroku z omeškania právom, ktoré sa premlčuje za každý deň samostatne, pričom nemusí byť uplatnené za celé obdobie omeškania. Premlčanie úrokov z omeškania môže plynúť samostatne, a v prípade námietky premlčania, týkajúcej sa istiny, možno priznať úroky z omeškania len do okamihu, ku ktorému sa premlčala istina.

Účelom inštitútu premlčania je stimulácia veriteľa k včasnému uplatneniu jeho práv, snaha predchádzať dôkaznej núdzi na strane veriteľa, ktorá vzniká v dôsledku plynutia času, prispieť k právnej istote v súkromnoprávných vzťahoch. Účelom právnej úpravy úrokov z omeškania je zabezpečenie plnenia včas, čiastočná náhrada škody vzniknutá omeškaním plnenia, sankčná funkcia potrestania dlžníka za porušenie povinnosti. Preto aj výklad premlčania úrokov z omeškania vychádza zo zachovania rovnováhy splnenia účelu týchto právnych inštitúcií. Výklad súdu prvého stupňa je z tohto dôvodu splnenia účelu zachovania rovnováhy pre uplatnenie princípov premlčania a úroku z omeškania neprijateľný. V danej veci bol návrhom na konanie uplatnený nárok na zaplatenie časti úrokov z omeškania jednotlivo za každú nezaplatenú istinu, vyúčtovanú samostatnými faktúrami za vykonanie stavebných prác, pričom istina nebola návrhom uplatnená z dôvodu zhodného tvrdenia účastníkov o jej premlčaní. Z uvedeného je zrejmé, že tak súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd považujú nárok na úrok z omeškania samostatným právom pri zachovaní akcesority v zmysle citovaného ust. § 121 ods. 3 Obč. zák., keď konali a rozhodli vo veci bez uplatnenia nároku na istinu účastníkom konania (žalobcom) a bez námietky premlčania istiny účastníkom konania (žalovaným) v súdnom konaní. Súd prvého stupňa však v ďalšom výklade už nepripustil samostatnosť existencie práva na úrok z omeškania v medziach jeho akcesorickej povahy vzniku a zániku nároku na úrok z omeškania. Dovolací súd zhodne s názorom odvolacieho súdu zastáva názor, že právo na úrok z omeškania je právom, ktoré sa premlčuje za každý deň samostatne, pričom nemusí byť uplatnené za celé obdobie omeškania. Uvedenému výkladu svedčí aj znenie ust. § 391 ods. 1 Obch. zák., podľa ktorého pri právach vymáhateľných na súde začína plynúť premlčacia doba odo dňa, keď sa právo mohlo uplatniť

na súde, ak tento zákon neustanovuje niečo iné. Uplynutím už len jediného dňa v rozsahu jeho 24 hodín sa dlžník môže dostať do omeškania nezaplatením istiny a už za tento deň môže veriteľ uplatniť svoje právo na úrok z omeškania, ako aj za každý nasledujúci deň omeškania bez toho, aby bolo potrebné súčasne uplatniť aj nárok na zaplatenie istiny ako hlavného záväzku. Úrok z omeškania vzniká v dôsledku povinnosti dlžníka splniť záväzok, t.j. z povinnosti nebyť v omeškaní a ak dlžník svoj záväzok nesplní, resp. záväzok nezanikne najneskôr v deň jeho splatností, dlžník porušil povinnosť nebyť v omeškaní, z ktorej vzniká právo na úrok z omeškania za tento deň. Zároveň k rovnakému dňu porušenia povinnosti začína plynúť premlčacia doba k takto vzniknutému právu z porušenia povinnosti k úroku z omeškania. Porušením svojej povinnosti splniť záväzok, resp. povinnosť nebyť v omeškaní, dlžník vytvára pre seba každý deň novú možnosť porušiť povinnosť splniť záväzok i nasledujúci deň. Trvanie omeškania je preto potrebné chápať a vykladať ako každodenné nové porušenie povinnosti dlžníka splniť záväzok.

Úroky z omeškania sa premlčujú vo všeobecnej štvorročnej premlčacej dobe (citované ust. § 397 Obch. zák.), z čoho vyplýva, že ich možno úspešne uplatniť v uzavretom časovom intervale, ohraničenom štyrmi rokmi odo dňa podania žaloby spätne (ostatné neskoršie sú premlčané v dôsledku uplynutia všeobecnej štvorročnej premlčacej doby k jednotlivým denným úrokom z omeškania) a dňom, keď vznikne možnosť na účinné vznesenie námietky premlčania voči istine. Tento interval je však vždy maximálne 4 roky bez jedného dňa a každým uplynutým dňom sa o deň znižuje. Z uvedeného je zrejmé, že veriteľ môže podať žalobu po uplynutí premlčacej doby k istine s tým, že určí prvý a posledný deň omeškania, pretože tieto dni už uplynuli tak, ako to uplatnil žalobca v návrhu a ako odvolací súd správne určil moment uplatniteľnosti a vymáhateľnosti nároku na úrok z omeškania od 12. 10. 2003, t. j. 4 roky pred podaním návrhu na súd vo veci.

Dovolací súd sa z uvedených dôvodov stotožnil so záverom odvolacieho súdu a dovolanie žalovaného v zmysle ust. § 243b ods. 1 O. s. p. zamietol.

O náhrade trov konania rozhodol v zmysle ust. § 142 ods. 1 a § 243c O. s. p. tak, že v dovolacom konaní úspešnému žalobcovi nepriznal náhradu trov dovolacieho konania z dôvodu, že trovy dovolacieho konania žalobcovi žiadne nevznikli.

Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie: Proti tomuto rozsudku nie je opravný prostriedok prípustný.

V Bratislave 18. augusta 2011

JUDr. Beata Miničová , v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Hana Segečová